

адже соціальний ефект від діяльності не завжди вимірюється кількісно, зокрема у грошових одиницях. Тому необхідне впровадження в систему бухгалтерського обліку додаткових статей або спеціального переліку показників для найбільш повного відображення і звітування щодо рівня соціальної відповідальності.

Облік соціальної відповідальності на рівні держави потрібен здебільшого з метою контролю діяльності підприємств, тобто спостереження за тим, щоб функціонування будь-якого підприємства здійснювалося в рамках Цілей сталого розвитку, а також при вивченні та аналізі даних щодо участі підприємства у соціальному розвитку суспільства. Відображенням і підтвердженням цього буде інформація, сформована саме в системі бухгалтерського обліку. СВ держави проявлятиметься у лояльному оподаткуванні, у випадку якого можна говорити про розподіл обов'язків щодо соціального забезпечення суспільства між державою та підприємствами. Тому необхідно вивчати всі аспекти соціальної відповідальності для можливості поєднання економічного прогресу та сталого соціального розвитку.

СВ, а саме її рівень, характеризує соціальну спрямованість державної політики, соціальні стандарти суспільства та соціально-моральну зрілість людини. СВ повинна стати філософією діяльності кожного, а не поняттям, яке використовується одноразово з метою створення певного позитивного ефекту в короткостроковій перспективі для власного збагачення. Вкрай важливо, щоб СВ почала носити добровільний характер, адже зараз, у більшості випадків, можна спостерігати, що закони і економічні вигоди є основними стимулами до здійснення внесків у розвиток суспільства. А це можливо лише за умови зміни свідомості молодих людей незалежно від спеціальності та кваліфікації.

УДК 378:37.091.279.7

Журавель Г. П.,
к.е.н., професор, професор кафедри обліку у виробничій сфері,
Шинкарик М. І.,
к.ф-м.н., доцент, перший проректор,
Тернопільський національний економічний університет

ПРО СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

У системі взаємовідносин між студентами і викладачами під час навчального процесу важливу роль відіграє об'єктивне оцінювання викладачами рівня старанності, систематичності та ритмічності підготовки

відповідних завдань, поточних і підсумкових знань, умінь і навиків студентів. При цьому важливо забезпечити відповідну шкалу оцінок і критеріїв оцінювання таким чином, щоб максимально виключити суб'єктивізм, забезпечити об'єктивність при оцінюванні і гарантувати студентам відповідне місце рейтингу, і відповідний рівень привілеїв.

Упродовж багатьох десятиліть у системі освіти України застосовувалася чотирибальна шкала оцінювання результатів навчання: у середній школі – «5», «4», «3», «2», а у вищій – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Використання чотирибальної шкали оцінювання обумовлено її перевагами: тривала стабільність, простота у використанні та зрозумілість учасниками освітнього процесу, психологічна звичність та інше. До недоліків цієї шкали варто віднести недостатню кількість критеріїв оцінювання і обмежену диференціацію навчальних досягнень студентів.

Відсутність кількісних критеріїв оцінювання приводить до того, що оцінки, які виставляються, є відносними і не показують абсолютного рівня знань тих, хто навчається. Знання конкретного студента порівнюються з певним еталоном, яким керується викладач, у порівнянні зі знаннями інших студентів. Процес оцінювання має людську, випадкову природу, залежить від досвіду, психофізичного стану викладача, обставин тощо. Тому така оцінка, певною мірою, має випадковий характер. Однак головним недоліком чотирибальної шкали є недостатня диференційованість результатів оцінювання. У цьому випадку педагогічні працівники користувалися можливістю розширення чотирибальної шкали шляхом використання додаткових символів «+» і «-» – «5-», «4+» і т. д.

Для подолання цього недоліку в системі загальної середньої освіти України з 2000р. використовується 12-бальна шкала оцінювання. НАПН України в основу 12-бальної шкали було закладено ідею чотирьох рівнів цілей навчання і засвоєння школярами навчального матеріалу: початковий (ознайомчий), середній (стереотипний), достатній (умінь), і високий (творчий). Досягнення школярів на кожному рівні цілей навчання мають бути оцінені з використанням трьох підрівнів [1, с. 66]. Такий підхід потребує розроблення окремих контрольних завдань для кожного з рівнів.

У системі вищої освіти незалежної України чотирибальну шкалу оцінювання знань було запроваджено у 1993р. «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». У 90-ті роки значно зріс контингент студентів у ВНЗ, змінилися підходи до форм і змісту навчання, з'явилися можливості паралельного навчання у закордонних вишах. Україна інтегрувалася у європейський і світовий освітній простір, тому чотирибальна система оцінювання знань студентів не задовільняла систему національної

вищої освіти. Входження України у європейський і світовий освітній простір через Болонський процес сприяло впровадженню кредитно-модульної організації навчального процесу. Важливою складовою цієї системи, поряд із національною шкалою оцінювання результатів навчання студентів, було запровадження системи оцінок ЄКТС (Європейська кредитно-трансферна система). Цю шкалу оцінювання було розроблено і запропоновано з метою забезпечення мобільності студентів через визнання і трансфер кредитів. Експерти запропонували використання статистичної основи для розподілу студентів, які отримують залікові кредити за п'ятьма групами якості: 10%; 25%; 30%; 25%; 10%. Статистичний підхід створював певні труднощі в оцінюванні студентів. Пропонувалося перейти від статистичного визначення оцінок до критеріального і пов'язати оцінки з певною кількістю балів шкали оцінювання.

Дослідження показали, що всі університети використовують 100 бальну шкалу оцінювання і більшістю з них граничним значенням позитивної оцінки визнано 60 балів. Такий підхід підтверджується педагогічною практикою. Якщо студент оволодів 60% змісту навчальної програми, тоді він зможе самостійно опанувати пропущене [1, с. 69]. Виходячи з цього, вишам необхідно було розподілити 41 позначення шкали (від 60 до 100) на певні критеріальні значення відповідних позитивних оцінок. Досвід Тернопільського національного економічного університету показав, що оптимальною є така структура шкали критеріальних оцінок: 00-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля, дисципліни); 35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання іспиту); 60-74 (задовільно); 75-89 (добре); 90-100 (відмінно).

В умовах динамічних змін в економіці, її глобалізації, вдосконалення господарського механізму, широкого використання інформаційних систем важливо не тільки вдосконалювати зміст і форми навчання, а і стимулювати студентів до систематичної і ритмічної самостійної роботи (підготовки до занять, виконання інших завдань). Вже відійшов у минуле вислів про те, що «від сесії до сесії живуть студенти весело, а сесія всього два рази в рік».

Враховуючи особливості сьогодення, виші створили відповідні умови для навчання: комп'ютеризували читальні зали, оновили і збільшили комп'ютерний парк, розширили доступ до мережі Інтернет, у навчальному процесі використовують спеціальні комп'ютерні програми, діє міжнародна мобільність студентів, впроваджено автоматизовані системи управління і багато іншого. Однак для сприяння систематичній і ритмічній роботі студентів важливо забезпечити об'єктивне формування підсумкової оцінки рівня засвоєння окремої програми і рейтингу студента. У робочій програмі дисципліни необхідно визначити поточні контрольні складові вивчення

(модулі) і встановити їх вагомість (значущість) у формуванні підсумкової оцінки. Наш досвід підтверджує, що вплив поточних оцінок на формування кінцевої екзаменаційної оцінки становить 40%.

Кінцевим етапом оцінювання студентів є визначення їх рейтингу за семестр,

навчальний рік у групі, курсі, факультеті. Рівень рейтингу студента має важливе значення для підвищення мотивації до високої якості навчання. На основі рейтингу формується лідер у групі, курсі, факультеті. З врахуванням рейтингу студентам призначається стипендія (у т. ч. іменна), здійснюється переведення на вільні місця держзамовлення, першочергове включення до міжвузівських програм обміну студентами, виділення путівок до спортивно-оздоровчих таборів, моральне і матеріальне заохочення.

Важливою складовою модульно-рейтингової системи рівня знань студентів, на основі якої формується рейтинг студентів, є визначення значимості кожної дисципліни при формуванні рейтингу. Рівень значимості дисципліни встановлює вчена рада факультету з врахуванням форми контролю (екзамен, залік), об'єму кредитів у навчальному плані, важливості компетенцій, які формує дисципліна, рівня методичного і кадрового забезпечення та інших показників. Нами було розроблено і впроваджено Положення про модульно-рейтингову систему рівня знань студентів [2; 3]. Вона частково трансформувалася у кредитно-модульну організацію навчального процесу. На жаль, це нововведення не отримало необхідного науково-методичного супроводу, але забезпечило перехід університетів на бально-рейтингову систему оцінювання результатів навчання студентів. Сьогодні система університетської підготовки фахівців потребує посиленої централізованої уваги з боку органів влади до організаційного, фінансового, науково-методичного і кадрового забезпечення.

Література

1. Головенкін В. Ще раз про систему оцінок у вищій школі. Вища школа. 2017. № 4. С. 65–72.

2. Журавель Г. П. Про особливості впровадження і використання модульно-рейтингової системи контролю знань студентів. Проблеми освіти. № 31. 2003. С. 48–54.

3. Положення про модульно-рейтингову систему рівня знань студентів Тернопільської академії народного господарства. Затверджено ректором 4 листопада 2004 року.